

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden kedden egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frrtal fizethetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadtatik.

Pénz- és értékküldemények az ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ, a lap szellemi részét illető közlemények az ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ ozimzendők. A hirdetői díjszabályzatról a kiadó hivatal ad felvilágosítást.

Szerkesztő bizottság: elnök **Dr. Berde Aron**; **Girsik János**, **Szabó Sámuel**, **Vörös Sándor**, felelős szerkesztő: **Gamauf Vilmos**.

Tartalom: Kiállítási levelek. — A kender áztatásáról. R. J. — Egy méhészeti kérdés. Pálfi Lajos. — A taraczk irtása. Nagy Jenő. — Egyvelég: Személyi hír. Kolozsvári helyi gazd. egyesület alakuló ülése. Mezőgazd. állapot. Nyári konyhakerti és gyümölcskiállítás. A buza állása Erdélyben. Pályázati hirdetmény. Malaczkok járványos elhullása ellen. A második időleges kertészeti kiállítás. A háziállatok etvágytalansága. A loistállók kövezete. Évelő növények átültetése száraz időben. Ribiszke- és egresbokrokron levő hernyók ellen. Üzleti heti szemle. — Piaczi árak. — Hirdetések.

Kiállítási levelek.

VI.

(G. V.) A mezőgazdasági csarnok egyik érdekes részletét a selymészeti kiállítás képezi, melyet a földművelési ministerium kébelében fennálló országos selyemtenyésztési felügyelőség — főnöke a lelkes **Bezerédi Pál** — rendezett. E tárlat egyike azon keveseknek, hol a külcsein előnyösen párosul a tartalmassággal és ugyanazért laikust és szakembert egyaránt vonz. A selyemtenyésztési felügyelőséget jelen szervezetében **Báró Kemény Gábor** akkori földművelési minister hivta életbe 1880-ban és daczára e rövid időszaknak, hatása, eredménye már a legüdvösebben nyilvánul. A főfeladat, hogy az ország oly vidékein, hol a selyemipar meghonosítása úgy égjallji és természeti, mint gazdasági viszonyoknál fogva lehetséges, mindazon feltételeket megadja, melyek ezen iparhoz szükségesek; sőt egyelőre ezt állami kezelésben tényleg gyakorolja is.

A selymészeti kiállítás igen nagy fal- és asztalterületet foglal el; tárgyai két főcsoportban oszlanak el, az egyik a termelés meghonosítását, a másik az üzemből és gyártásból eredő termékeket tünteti fel. Kiválóan szembetűnő azon gyűjtemény, mely a szakoktatásra vonatkozik; első sorban a szegszárdi selyemtenyésztési intézetben használt tanszerek, melyek a selyemhernyó teljes fejlődését mutatják óriási nagyságu plasztikus mintákban, melyeket a görzi selyemtenyésztési intézet derék igazgatója **Bolle János** készített. Az egészséges és beteg hernyó életének minden phazisa, csodálatos alkatának

minden részlete oly hiven és szemlélhetően áll előttünk, hogy a komplikált organizmust egyszerre megértjük és egy percnyi megtekintés alatt többet tanulunk, mint tíz szakkönyvnek fáradságos átkutatásával. A modelleket nagy fali ábrák egészítik ki, melyek főleg a petebetegségekre vonatkoznak; ezeknek kiderítésére természetesen a görcsövi vizsgálatot kell alkalmazni, mert csak egészséges anyagból fejlődhetik az ép hernyó.

Több térkép áttekinthetően illusztrálja a selyemtenyésztés napról-napra fejlődő fontosságát; úgy a szederfaállományt, a kiosztott szederfamagot és az ujon kiültetett szederfákat külön kimutatva látjuk. Néhány színes ábra a szederfa termelését és kezelését tünteti fel a tíz éves korig, melyen túl már különleges nevelésre vagy ápolásra szükség nincs; magának a fának használatossága pedig számos tárgyban, főleg folyadék eltartására szánt edényben nyer kifejezést; de hogy faragásra is alkalmas, azt néhány ráma előnyösen bizonyítja. Érdekes a szedergyümölcs különféle alkalmazása, a mennyiben mint pálinka, bor és csemege fordul elő, magvából az ország több vidékén olajat készítenek.

A második csoportban a selyemipar üzemből eredő tárgyak foglalnak helyet, fényes bizonyítékául annak, hogy e termelés, a hol valóban indikálva van, semmi külföldi versenytől nem félhet; csak erőszakolni nem szabad ott, a hova nem való. Erdélynek különben jó akaratu volt kormányzója, **herczeg Schwarzenberg** éppen ebbe a hibába esett; mindenütt szederfát akart látni s megfelejkezett arról, hogy szűkebb hazánk klimája csak Hunyad egy részében, továbbá az Aranyos, Maros és két Küküllő némely partrészein nyújthat kilátást a termelés sikerére. A mostani intéző körök szigoruan latolgatják a fennforgó körülményeket és e szerint járnak; innen az a valóban meglepő haladás, melyet ezen üdvös iparág rövid négy év alatt tett. Nagy fekete üveges szekrényben égszínkék bársony alapon a pancsovai és ujvidéki m. kir. selyemfonódák gyönyörű szép sárga és fehér nyers selyme pompázik; a szekrény olda-

lait a gubó (*cocoon*) foglalja el, egy része fonósátorban van elhelyezve, hol a hernyók befonása történt. A két gyár berendezését és működését számos kép ábrázolja; minden egyes munkahelyiséget teljes működésben mutatva be; két térkép, egyik 1879-ből, a másik 1884-ből a selyemtenyésztés állapotáról, illetőleg terjedtségéről szól; ezeknek praegnans adataira még visszatérünk.

A selyemtenyésztési felügyelőség működését leginkább néhány számmal lehet jellemezni, melyeknek megítélésénél a fennállítás rövid időtartamát soha szem elől téveszteni nem szabad. A szegszárdi szakintézetet 19 tanuló látogatta, 69 helyen 2212 hallgatónak tartottak előadást és országsszerte 16845 tankönyvet osztottak ki; miglen a szedermagból 6772 községbe 4847 liter került; kiülletve 824 községben 232,409 darab szederfa lett. Hogy a kiülletés sikeres is legyen, a termelő megyékben — így nálunk Hunyadban — járási faiskola felügyelők vannak alkalmazva, kik a faiskolákat évente kétszer és pedig ősszel és tavasszal megszemlélik. Több helyen hazafias birtokosok 10 évi ingyen használatra bocsátottak át 1—1 hold földet, melyet aztán a felügyelőség állított be; így tett Barcsay Kálmán hunyadmegyei alispán is.

A nyers anyag előállításában a fentemlített térképek szerinti haladás a következő: míg 1879-ben 2507 kilo gubó után 2809 frtot kaptak a termelők; addig 1884-ben 122,133 kilo beváltási árban 130,370 forintot; oly emelkedés, mely valóban párját ritkítja. A termelő községek helybeli felvigyázók, ezek ismét kerületi felügyelők alatt állanak; a selyemgubó beváltási ára az I. osztályuért 1 frt 20 kr.; a II. osztályuért 50 kr. kilogrammonként, a gubók élő állapotában. Azonkívül a tenyészítő a szükséges petét ingyen kapja, valamint a hernyók felneveléséhez szükséges szederfalevelet; mert oly helyen, hol a szederfa magán tulajdon, a használati jogot az országos felügyelőség szerzi meg.

Igen nagy nehézséggel jár a nyers anyagnak az országban való feldolgozása, mert e célra a hazai erőket még külön kiképezni kell. Igaz ugyan, hogy a magyar munkásnö ügyessége, hamar ellesi olasz mesterének fogásait; de viszont azt sem lehet tagadni, hogy a gyári élethez még nem igen lévén szokva, abba hamar beleun.

Hogy a hazai selyemtermelésben még egy hamar a túlbőségétől félni nem lehet, az onnan is kitetszik, hogy a körülbelül 100,000 meter mázsányi szükségletből egész Európa csak 30,000-et bír fedezni; de miután a tengeren túl olcsóbban termelnek, nekünk a minőségben kell versenyképeseknek lenni s hogy erre nem siker nélkül törekszünk, kitetszik onnan, hogy selymünk eddig mindig magasabb árban kelt, még pedig magában a Lyonban, mint a rendes napi árjegyzés volt. Hogy magyar selyemzetünk rövid idő alatt ennyire előhaladt, azt a már említett Bolle igazgató közreműködésén kívül Záhony Ritter Vilmos győri selyemgyárosnak lehet köszönni, ki teljes öuzetlenséggel szerzett terményünknek nevet és nevét a világpiacon. Csakis így történhetett, hogy öt év alatt ez iparág már közel félmillió forintnyi keresetet nyújtott az avval foglalkozóknak, mivel szemben ma már 29,100 frt. üzleti

tiszta nyereség áll. Az intézmény tehát a legjobb uton van és a mint jövedelmezőbbé válik, oly arányban fog kevesbedni az állam segélyének szüksége, mely ma még mellőzhetlen; de a mint látjuk, rendkívül dús kamatot hozott.

Végül meg kell emlékeznünk Bez er é dy Istvánné gyönyörű kiállításáról! Már boldogult férje volt az, ki tolna-megyei hidjai birtokán már a 30-as években a magyar selyemtenyésztés alapkövét lerakta, ezen első selyemfonóda tehát majdnem félszázados multa tekint vissza. A bemutatott selyemkermék nem a divatos színváltozatosság, hanem könnyed finomság és példátlan tartósság által tűnnek ki. Azonkívül látunk fonott selymet, selyemhulladékot, gubót és azon meggyőződéssel távozzunk az ősz honleány szekrényétől, hogy modernebbet tán lehet mutatni; de jobbat, szolidabbat alig!

A kender áztatásáról.

Arra, hogy a kendertermelés nálunk is hasznos iparágga nőjje ki magát, elmulhatlanul szükséges: az okszerű rendszeres áztatás.

A sárban áztatás nem egyéb, mint erőszakolt erjesztés — vagy jobban mondva félrohasztás, mely kivétel nélkül mindig a rost szálak finomsága, ruganyossága, szépsége, egyformasága, tartóssága; szóval a kender nyers anyagának minősége s mennyisége rovására történik.

a) A sárban áztatott kender sohasem ázik ki tökéletesen s egyformán; minek az iesz a következménye, hogy a törés s tilolásnál, valamint a gerebenezésnél nagy része kőciba, csepübe marad hátra. A mennyiség tehát apad.

b) A sárban áztatott kendert sem jól megtilolni, sem megmorzsolni, sem meggerebenezni nem lehet; nem lehet pedig azért, mert a durva egymáshoz ragadt szálakat semminemű gép vagy kézi eszköz alkalmazása által kifejteni — szélbontani nem sikerül.

c) Minősége rosszabb, szakad, nincs ruganyossága, lágy s mégis érdes tapintatu.

d) A fonó és szövő gyárak gépeit, orsóit, tengelyeit megtámadja.

e) A vászon és fonalgárakban a fehéritő s festő fürdőköt elrontják.

f) Továbbá, mire megtisztítatnak, egész erejüket elvesztik s végül

g) A közegészségre is ártalmasok az ilyen áztatók, de különösen azokra, kik velök bännak, kik annak porát belélegzik.

Természetes, hogy a talajnak is van befolyása az eredményre s egyforma kezelés mellett is különböző talajokban (gödörökben) különböző lesz az eredmény. Így pl. az álló posványvizek iszapja legártalmasabb, már a szikes, agyag, homoktalajban fehérebb s tisztább lesz a kender. A víz minősége, tisztasága hozza ezt magával.

Ugy tartják, hogy az erdélyi áztatás is jobb, mint a bácskai vagy bánáti.

Aldott földünk a kendert is, mint a búzát kitünő minő-

ségben termi, páratlan jó tulajdonának van elismerve az, hogy erős (tartós) rostokat ad, úgy, hogy helyesen kezelve, nem versenyezhetne vele, ha egyéb jó tulajdonai is megvolnának, sem az olasz, sem a spanyol vagy orosz kender. Ezt megmutatta a bécsi világiállítás. Ne rontsuk el tehát mi magunk a hitelét külföldön. S a mi jót a természettől adományaképp nyerünk, azt jobbá igen, de rosszabbá ne tegyük!

Nincs más hátra tehát, mint szakítani a régi eljárással, melyből haszon úgy sem háramlik ránk, csak kár s megismerkedni azon módokkal, melyek által tisztább s értékeesebb terményt leszünk képesek előállítani.

Lássuk az Olaszországban divatos áztatók berendezését, előre is megemlítjük, hogy az áztatásra legalkalmasabb a természetes 14—16 C° fokú földes részekről ment tiszta álló víz.

Kis gazdáknak megfelel az olyan kenderáztató is, mely 1.5—2 méter mély, 6—8 méter széles s kövel vagy deszkával lesz kibélelve. Ezek többnyire esővíz által töltetnek meg. Ilyeneknél gyakran ló vagy szélörre alkalmazott vízhozó gépek segítségével kútvíz is használatik Olaszországban, csak hogy előbb egy mellék medenczében a napnak kitétetik.

Ez áztatót, miután vízzel ellátták, azután bele rakják a kendert s végül a berakott kendert kövekkel vagy fákkal terhelik.

Nagyobb gazdaságokban 2—3 méter mélyre készítettnek az áztatók, melyek belől tölgyfaoszlopokkal s felül keresztgerendákkal láttatnak el.

Ezekbe a kendert szárazon teszik be s a víz csak azután bocsájtatik rá. A keresztgerendák arra valók, hogy áttalok a kendert leszorítsák.

Vannak még tökéletesebben berendezett áztatók is, melyeknél a víz ki s bejárása tetszés szerint szabályozható. A víz egy felsőbb víztartóból jő s alább fekvő csatornán kiereszthető. Némelyiknél a víznek a medence oldalfalainál szabad járást engednek, mi a mosást könnyíti.

Az olasz az egyfajta kenderből párosával — hegyét tövével összefordítva — vagy 4—5-öt véve, köt egy csomóba, hogy az áztatóba egyenlegesen rakhassa s azután fekméntesen helyezi el.

Az áztató viz hőfoka mindenkor befoly az áztatás tartamára. A melegebb hónapok alatt pár nappal előbb megázik. Átlagban 8 napot számíthatunk e végre.

A berakásnál ügyelni kell: 1. arra, hogy a különböző hosszúságú s vastagságú kékűk külön szakaszba kerüljenek; 2. hogy elegendő víz lépje el a rakományt, számítással lévén arra, hogy a víz egy részét az áztatandó anyag beissza.

Az áztatás tulajdonképp lassu erjedési folyamat — rothasztás — melynek célja a rostanyagot (háncs) — melynek szálai párhuzamosan vannak erősen egymáshoz tapadva — egymástól s a farésztől elválasztani; de ezt csak úgy érhetjük el, hogy ha t. i. azon ragacsos anyagot, mely a rostszálakat a farészhez s a külső héjhoz köti — feloldjuk.

Az áztatás tehát rendkívül fontos szerepet visz, tőle függ egy részben a fonal s az abból készített szövetek stb. erőssége s tartóssága.

Födolognak tartatik, a siker elérésére nézve, hogy áztatás alkalmával a víz nyugodt állapotban legyen.

Ha a gazda bő vízzel rendelkezik az mindig jó, mert a mosást annál tökéletesebben eszközölheti.

Oly községben, hol a kendertermelés elterjedt, czélszerű lenne több nagyobb mesterséges kenderáztatónak közös költségben való felállítása, melyből egy is egy idény alatt elégséges lenne 100 holdnyi terület termésének előkészítésére.

A magas kormány e tekintetben szakértő közege által mindig kész az érdeklött gazdaközönségnek segínyt nyújtani. Különben, mint tudom Erdélyben a székelyföldön már több ilyen áztató lett felállítva.

Azon építési költség, melybe egy ilyen áztató medence kerül (mondjuk 3000 forint) csakhamar törlesztve volna az érte használatért beszedendő díjakból, ha mindjárt azok mérsékeltre szabhatnának is. S azon előny, melyet ez által elérni lehetne sokszorosan visszatértené az apránként ráfordított költséget. Az egyszerű berendezésű áztatók sokkal kevesebbe kerülnek (300—350 forint).

Az ország más részében tett számítások alapján ekkép 50% — el lehet emelni az áru értékét, sőt még a fonalnak való anyagból is többet nyerünk, e nyereséget némelyek (Bakay és Bodola) 30% — re teszik.

Az eddig mondottakból belátható tehát, hogy ha a régi eljárást követjük, mily nagy kárral dolgozunk!!

Csak még az áztatás tartamára akarok itt némely megjegyzést tenni.

A kender akkor van kiázva, ha a rostok leválnak a szárról s a koró abból kitolható.

A túlázott kender minőségéből sokat veszít, nem szabad tehát azt az időt bevárni, míg az erjedés a rostokra is rá megy, inkább korábban szedjük ki azt az áztatóból, mint soká hagyjuk.

A kiázást a mosás kövesse, ezt az utószáritás — ugyan csak kúpokban gyepes helyen. Az ekkép száritott kender bármikor kitérhető, tehát ha mindjárt nem fogunk hozzá csűrökbe, pajtákba rakható.

Törekedjünk tehát oda gazdatársak, hogy a kendertermelést fokozzuk, mert az mindig keresett portéka s háziparként is üzhető. Szerezzünk be jó eszközöket s oly minőségben állítsuk elő a kendert, hogy egy évtized múlva a külföldi kereskedő ne mondhasa a magyar kenderre azt, „hogy nem olyan finom szálú, mint az olasz, nem olyan fehér, ezüst színű, mint a manilla, nem olyan tiszta, mint az orosz!”

A jót a rosszal, a hosszú szálut a kurtával ne keverjük össze, mert az anuak, a ki megveszi — nem mindegy s ha megcsalódnak az árban, magunknak tulajdonítsuk.

R. J.

Egy méhészeti kérdés.

Szabad tetszésétől függ-e az anyaméhnek az, hogy a sejtékbe termékenyített vagy termékenyítetlen tojásokat rakjon le?

Nem nagy fontossággal bír ugyan e kérdés a méhészetre nézve, mert akármiképen legyünk az anyaméheknek e képessége felől meggyőződve az a tenyészetem semmit sem változtat.

Méhészeti főtekintélyek irták és állították, hogy az anyaméh szabad tetszése szerint, termékenyített és termékenyítetlen tojásokat rak le a sejtekbe. A kérdés kevés fontosságánál fogva hiszem, hogy elfutotta a kimagasló méhészeti tekintélyeink figyelmét. Bármiképp történt, a megoldottnak látszó kérdés előttem mindig nyílt kérdésnek maradt. Nem azért vetem fel e kérdést, hogy személyeket támadjak meg, vagy hogy anyagot szolgáltatassak az elmégesedhető polemiaira, legkevésbé sem, hanem azért, hogy — sine ira et studio — tisztázzuk a nézeteket, s ha tévednénk vagy fölületesen itélnénk, egymásnak szolgáljunk jóakaratu felvilágosítással. Ezzel a méhészet ügyének teszünk hasznos szolgálatot, míg az elmégesült polemival és személyeskedő megtámadásokkal zsidbasztólag hatunk annak fejlődésére.

Hogy az anyaméh ismeri a különféle sejtek rendeltetését, s ösztönénél fogva tudja, hogy melyik félébe mikor kell petéznie, arról meg vagyok győződve, de hogy szabad tetszésétől függne az, hogy a sejtekbe milyen tojásokat rakjon, azt nem hiszem.

Az anyaméh potroh gyűrűi alatt van a tojáscsatorna, melynek egyik oldalán a csatornába nyíló egy köles szem nagyságu kis zacskó vagy hólyagocska látszik, ez az ugynevezett ondótok (receptatum seminis), mely a párosodáskor a here ondóját felfogja. Ez ondótok nyílása előtt halad le a tojás, midőn az anyaméh petézése foly, de az nem az anyaméh szabad tetszésétől függ, hogy az ondótok nyílásából ondószálcsa szökjen a tojás tokjának nyílásába, hanem külső erőszak szorítja ki a szálcsát az ondótok nyílásából, a külső erőszak pedig a sejtek szűkebb vagy tágabb voltában nyilvánul. A munkás méh sejtekben az anya potroha összeszorul, vagy össze kell azt huznia, miáltal nyomás gyakoroltatik az ondótokra s így az ondószálcsa kinyomul annak nyílásából, s a tojás magával viszi azt rendeltetése helyére. A here sejtbe pedig az anya potroha egész kényelmesen belefér, következőleg az ondótok semmi nyomást nem szenvedvén, a szálcsa megmarad abban s a tojás az ondótok nyílása előtt lehaladván, termékenyítő szálcsa nélkül jut a sejt fenekére. Lehetnek, kik az anyaház tágasságával érvelnek állításom ellen, de érvelésük nem állhat meg, mert az anya, petezésével nem vár addig, míg a méhek az anyabölcsöt vagy anyaházat a munkás méhsejtek mélységéig kiépitik, ennél fogva potrohát meg kell görbíteni, s ezzel gyakorol nyomást az ondótokra. Ezek alapján határozottan állítom azt, hogy az anyaméhnek nem függ szabad tetszésétől a terméketlen vagy termékenyített tojások lerakása, hanem e tekintetben a kényszer hatalma alatt áll, s a termékeny anya a munkás méhsejtekbe csak termékenyített és a here sejtekbe mindig csak termékenyítetlen tojásokat rakhat le.

Ha rosszul fogtam fel e tárgyat — kérem érdeklődő méhésztársaimat — győzzenek meg az ellenkezőről.

Székely-Keresztur.

Páli Lajos.

A taraczk irtása.

A jó gazda nem tesz még kötelességének teljesen eleget terményei előállítására tekintetében a czélszerű előmunkálatok, mint pl. a vetőmagvak gondos kiválasztása, jó szántás, helyes trágyakezelés stb. által, hanem közvetett uton is egész erejével oda kell törekednie, hogy a terményei mennyisége és minősége tekintetében hátrányos tényezők lehetőleg elháríttassanak.

Ilyen közvetett uton fogja a gazda jövedelmét emelni, a mezei terményekre nézve annyira káros gyomok kiirtása által.

Ezen gyomoknak — mint minden gyakorló gazda előtt tudva van — egyik legveszélyesebb faja a taraczk. Erről, illetőleg ennek kiirtásáról akarok néhány sorban említést tenni.

A taraczk — triticum repens — évelő növény, a pázsit félékhez tartozik, 30—60 cm. hosszú szárral bír, a kalászkák teljesen nyeletlenek, bemélyesztve a szár kivágásaiba; a kalászban foglalt kalászkák többnyire öt végűek, a pelyvák lándzsa alakúak és hegyesek, öt érrel bírnak, levelei a felső lapokon levő többé-kevésbé hegyes pontoktól érdesek. A növény gyöktörzse messzire terjed s igen elágazott.

A taraczk veszélyessége főleg annak nehéz kiirtásában rejlik, mely nehézséget főleg az említett növénynek — már fentebb rövid ismertetésében is említett — mélyen lenyúló s szerte ágazó gyökerei okozzák, párosulva azon szívóssággal és nagy életerővel, mely szerint, ha gyökereiből csak egy darabka is földünkben megmarad, kedvező viszonyok mellett képes kihajtani s újra és újra elhatalmasodni, minek következtében, kultivált növényeink hátrányára, a tápanyagokat elszívják s gyors növekedésük által elnyomják azokat.

A nedves időjárás, különösen a nedves tavasz, szelid tél által megelőzve, rendkívül elősegítik a taraczk terjedését. Legjobb tanyája a vizenyős talaj.

Ha mind e tényezők mellé még a földnek rosz megmunkálása is járul, hol vetéseink silányak a taraczk fejlődését virágzó állapotra segítjük, a mit pedig — úgy hiszem — egy gazdának sem célja eszközölni.

Az ilyen vizenyős és eltaraczkosodott földön igyekezzünk tehát ezen káros hatású gyomra nézve kedvező tényezőket lehetőleg elhárítani. Czélszerű nevezetesen az ilyen földeket lejtősen haladó mély barázdák hasítása által szárítani, a megállapodott tócsákat árok által levezetni.

Legyünk figyelemmel arra is, hogy az ily földeken télen keresztül ne teregezzük szét a trágyát, mely alatt a föld nedvességét inkább megtartja s ez által a taraczknak jó szolgálatot tesz.

Általában taraczkos földeink megtisztítása céljából a következőket tartjuk szem előtt:

Szántsuk földeinket mélyen, hogy ez által a taraczk gyökerei is mélyen lekerüljenek s a levegőnek fejlődésére leendő kedvező behatása ez által eltávolíttassék.

Szántsuk földeinket minél többször és ne egy irányba, hanem keresztül is, hogy a gyökerek lehetőleg kitépessenek. Az ekék után nyomban haladjunk az irtókével (extirpator) vagy fogással s az ezek által összehuzott taraczk részeket tüstént hordjuk ki szántóföldjeinkről s kiszáradva égessük el azokat.

— Megjegyzendő, hogy e műtétet lehetőleg száraz s napfényes időben eszközöljük, mert így a gyökerek a nap égető hatásának kitéve tenyészképességüket teljesen elvesztik.

Czelszerű a tarackos talajon kapás növények termesztése, miáltal azok terjedésének leginkább gátat vetünk, sőt kiirtását eszközöljük; ne feledjük el tehát az ilyen földeken, különösen sok éves vetés forgónkba, a kapás növényeket többször is bevenni.

Hatásos eszközlője e gyom kiirtásának a saraboló eke használata is, miáltal elérjük azt, hogy a tarack hajtásai levágtván, csak a gyöktörzs marad vissza. Ez által ugyanis legfontosabb élettani működése lesz megakadályozva e növénynek, mert eltávolítván a légzésre szükséges szerv, a levél s az ebben fészkelő és az áthasonításra, vagyis a szénsav fölbontására, — tehát a táplálkozás legfontosabb mozzanatának eszközésére, szükséges chlorophyl szemcsék: a növény kellő táplálkozás s légzés hiánya miatt elvész s kimerítvén önmagát, a gyökerek rothadásnak indulnak. A saraboló ekével való 3—4-szeri megjárás az elvesztési folyamat előidézésére teljesen elég.

Ugyanezen czélt elérhetjük az által is, ha tarackos földeinket folytonosan juhokkal lelegeltetjük. Sokan azt tartják, hogy a rendkívül eltarackosodott földet, mely a legerősebb irtási munkálatokkal dacol, három évig juh-legelőnek használván, teljesen meglehet tisztítani.

Visszatérve még a szántásra, ezt azért is igyekezzünk lehető jól végezni, hogy cultivált növényeink erőteljesen és sürűn növekedjenek s beárnyékolás s elnyomás által a tarack fejlődését hátráltassák, ez által tehát kétféleképp is közreműködünk e káros gyom kiirtására.

Ezen kiirtásra pedig teljes erőnkkel törekedni kell annyival inkább, mert a tarack nemcsak a fent előadott okokból veszélyes mezőgazdaságunkra, hanem egyik és főoka veszélyességének abban rejlik, hogy a rozsdának téli vagy teleutó spórái e növényen kitelevén, tavasszal csirázásnak indulnak, vagyis promyceliumot (csiratómlő) hajtának s ezen promycelium felső részén létrejött sporák, — vagyis mint itt nevezni szokták sporidiumok — szél, rovarok által tömegesen vitelhetnek keletkezésük első helyére, a sóskafa (*berberis vulgaris*) leveleire, hol teljes kifejlődésére jutván gazdasági növényeink ismert, veszélyes betegségét, a rozsdát idézik elő; mely hogy mennyire káros befolyásu, felesleges ecsetelni gazdáink előtt, és éppen ezért nem ajánlható eléggé, hogy ennek megakadályozása végett is tarackos földeinket e veszélyes gyomtól megtisztítsuk.

Debreczen.

Nagy Jenő.

EGYVELEG.

— Személyi hir. A földmivélés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszter által az állandó gazdasági tudósítói tiszttel megbízottak: Hunyadmegye brádi járására nézve Brádi Albert brádi lakos; maros-illyei járására nézve Hell

Ede guraszádi lakos; Kolozsmegye bánfi-hunyadi járására nézve Keresztes Sándor incseli lakos.

* * *

— A kolozsvári helyi gazdasági egyesület vasárnap azaz f. hó 14-re hirdetett alakuló ülése nem tartott meg, mert a szabályzat szerint szükséges 50 tag nem volt jelen; s így az ott levő tagok bizalmas értekezletté alakultak egy és más kebli ügyek elintézésére. Az alakuló ülés újabban f. hó 28-án d. e. 11 órára lett kitűzve, midőn az tekintet nélkül a jelen levő tagok számára, meg fog tartatni az egyleti tisztviselők megválasztatni. Miért is felhívjuk a t. tagurakat, hogy a fenti időben a városház nagytermében minél számosabban megjelenjen sziveskedjenek.

* * *

— A mezőgazdasági állapotról a m. kir. földmivélési ministeriumhoz beérkezett jelentések szerint az őszi vetések jelenlegi állása után ítélve, az egész országban közép-termés remélhető; a vetések különösen Dunántul és Alföld déli részében a mult hét óta sokat javultak; a jelentések szerint a buzában a rozsdá nem terjed, eddigelé nagyobb kártól tartani nem igen lehet, a mennyiben a rozsdá csak a buza levelét lepte el.

A tavasziak általában szépen fejlődnek és bokrosodnak, csak az erdélyi részekből jelentik az ellenkezőt.

A repcét az alföld déli részének egynehány megyéjében már learatták; a termés, mint az előre látható volt, meglehetősen silánynak nevezhető.

Kapásnövények elég szép fejlődésnek indultak, egyes vidékeken a tengeri állása igen kecsgetető reményekre jogosít.

A széna első kaszálása középen alóli termést adott; egyáltalán elmondhatni, hogy a takarmányban fölösleg az idén nem igen lesz.

Szőlő- és gyümölcstermesre még mindig kitűnök a kiállítások.

A háziállatok egészségi állapota a lefolyt héten az egész országban kielégítő volt.

Rozsdát a következő megyék jelentettek: Bács-Bodrog, Bars, Fehér, Győr, Pozsony, Sopron, Somogy, Sáros, Tolna és Vas.

* * *

— Nyári konyhakerti és gyümölcskiállítás. Az országos kiállítási bizottság f. évi július hó 5—12-ig nyári konyhakerti és gyümölcskiállítást rendez, melyen mindennemű konyhakerti termés és nyári gyümölcs kiállítható. A kisebb termelők buzdítására összesen 1000 franknyi jutalom tűzetett ki; ezenkívül a jelesebb kiállítók részére diszoklevelek és bronzérmek fognak kiadatni. Egy négyzet méternyi tér díja 2 frt. A bejelentés határideje június hó 20-ig terjed. A bejelentett termények július hó 4-ig küldendők be. Bejelentő iven az országos kiállítási bizottságnál kaphatók; ugyanezekkel és e kiállításra vonatkozó részletesebb felvilágosításokkal Molnár István, a budai vinczellérképezde igazgatója, mint csoportbiztos, is készséggel szolgál az érdeklődőknek.

* * *

— A buza állása Erdélyben. Az állandó gazd. tudósítók jelentései alapján a földmívelési ministerium a „Közgazdasági Értesítő“-ben a következő érdekes statistikát közli:

Megye	Bevetett terület nagyság	Középen alóli	Közép	Középen felüli	Ki nem tüntetett	K a t. h o l d a k b a n.	
						Erdély és Szilágy megye.	
Alsó-Fehér . . .	34,719	34,719	—	—	—		
Brassó	11,999	7,913	—	—	4,086		
Besztercze-Naszód	17,559	—	8,737	—	8,822		
Csik	4,467	—	4,467	—	—		
Fogaras	6,572	6,572	—	—	—		
Háromszék . . .	17,211	8,515	8,696	—	—		
Hunyad	26,872	15,486	4,101	—	7,275		
Kis-Küküllő . . .	24,526	—	24,526	—	—		
Kolozs	29,728	9,847	12,524	—	7,357		
Maros-Torda . . .	27,139	8,571	6,130	1,605	10,833		
Nagy-Küküllő . . .	41,469	7,121	26,558	7,790	—		
Szeben	29,681	—	22,906	6,775	—		
Szilágy	34,851	5,789	12,876	—	16,186		
Szolnok-Doboka . .	31,642	13,697	18,045	—	—		
Torda-Aranyos . .	18,094	10,964	7,130	—	—		
Udvarhely	20,351	4,352	8,708	4,535	2,756		
Összesen	376,880	133,446	165,414	20,105	57,135		

— Pályázati hirdetés. A m. kir. álladalmi ménes-intézetében rendszeresített nyolcz ösztöndíjas állatorvos-gyakornoki állomásra ezennel pályázat hirdetik.

Feltételek: 1. A gyakorlati idő folyó évi szeptember hó 1-én kezdődik, és két évre terjed, melynek elsejében az állatorvos-gyakornokok a mezőhegyesi, a második évben pedig felváltva a kisbéri és bábolnai m. kir. ménesintézetek állatkórodáiban lesznek alkalmazva. 2. A gyakorlatra felvett állatorvosok évenként 300 forintnyi ösztöndíjban fognak részesítettetni, és ezen évi összeg 25 frtos havi részletekben fog az illetőknek kézbesítettetni; ezen felül 20 frt. az első év végén az egyik intézetből a másikba leendő áthelyezés, a második év végén pedig a hazautazás költségei fedezésére ismét 20 frt. fog kiszolgáltatni. 3. A gyakornokok egyszerű elhelyezéséről az intézetekben gondoskodva leendő, az étkezésre nézve pedig az intézeti tiszték és hivatalnokok részére biztosított kedvezményekben részesülnek. 4. A gyakornokok kötelezve lesznek magukat mindenkor az intézeti rend és szokásokhoz alkalmazni, s e tekintetben az intézeti parancsoknak, — tanulmányaik gyakorlása tekintetében pedig az intézeti főállatorvosnak teljes rendelkezése alatt fognak állani. 5. A két évi gyakorlatot végzett állatorvosok képességükről és viseletükről a ministeriumtól bizonyítványt fognak nyerni, azonfelül pedig a jó bizonyítványt nyert egyének állami állatorvosi állomásokra előnnyel bírnak, és tisztai alkalmazás végett az illető hatóságok figyelmébe ajánlatnak. 6. Ezen gyakornoki ösztöndíjakat csakis nőtlen s azon okleveles állatorvosok nyerhetik el, kik a magyar korona tartományainak polgárai.

Felhivatnak ennél fogva mindazon szakvégzett növendékek és esetleg már működő állatorvosok is, kik elméleti tanulmányaik után gyakorlati kiképezésükre az álladalmi ménesekben dúsán kínálkozó alkalmat felhasználni óhajtják, hogy ez irányu, 50 krajczáros bélyeggel ellátott folyamodványaikat, tanulmányaikról, s egyéb minősítvényükről szóló bizonyítványikkal felszerelve, legfeljebb folyó évi július hó végeig ezen ministeriumhoz benyujtsák.

Kelt Budapest, 1885. június 10-én.

A földm., ipar- s keresk. m. k. ministerium.

* * *

— A malaczok járványos elhullása ellen. Nagy sertésstenyészetekben elő szokott fordulni, hogy a malaczok járványszerűen megbetegednek és elhullanak, a betegség legtöbb tünete erős hasmenés lévén. Lapunkban nem rég hígított (körülbelül 2 százalékos) carbolsavnak adagolása ajánlatott a malaczok ezen járványos megbetegedése és elhullása ellen. Ezen carbolsav-adagolásnak (az ételhez keverve) több napig való folytatása ajánlatott. Mint több német gazdasági lap legújabb számaiból értesülünk ezen eljárás Németországban is sok helyen meglepő sikerrel alkalmaztatott, miért is el nem mulaszthatjuk ezt még egyszer sertésstenyésztoink figyelmébe ajánlani. (M. F.)

* * *

— A második időleges kertészeti kiállítások juryje gyümölcs- és zöldség-kertészeti osztályban a díjakat a következőleg állapította meg: Nagy bronzérmek kaptak: Hajós József Dömsöd, Leopold Sándor Szegszárd, Nonn János Budapest, Bassahid községe, Szathmáry Király Pálné F.-Zsolca. — Közreműködési érmet: Nákó János teremiai kertészete vezetője, Band Vilmos, Vigyázó Sándor kertésze, Rátót, Hoskora Adolf, Szathmáry Király Pálné kertésze, F.-Zsolca, Bassahid község konyhakertészeti termelői. — Ezen felül a versenyen kívül álló kiállítók közül jeles kiállitványaikért jegyzőkönyvi elismerését fejezi ki a bizottság: a) Virág- és növény-kertészeti osztályban: Dengler Antalnak Budapest, From-A. Hermannak Budapest, Guillemot Vilmosnak Budapest, gr. Zichy Jenőnek Zichifalva. b) Gyümölcs és zöldség kertészeti osztályban: A budapesti m. kir. vinczellérképezdének, Vass Eleknek, Halas.

* * *

— A háziállatok étvágytalansága. Háziállataink legtöbb betegségének első jele az étvágyhiány szokott lenni, de gyakran önállóan, más bajoktól nem kísérve, is elő szokott fordulni Ilyenkor a ló a legjobb szemes táplálékot érintetlenül hagyja, hanem szivesebben rágja az alomszalmát, nyalja a falat vagy rágja a jászolt. E jelenség oka a gyomoridegek elgyengülése, mely többnyire a gyomorban a tisztátalan jászol, romlott takarmány, túlpáltás stb. következtében beállott savképződésnek a következménye. Ezen baj eltávolítására mindenkéltől az előidézőknek megszüntetése szükséges; ha ezt nem

vagyunk képesek feltalálni, úgy gondoskodjunk a jászolnak lehetőleg tisztántartásáról, gondoskodjunk arról, hogy a ló lehetőleg sokat mozogjon, a nélkül, hogy megerőltetőök s adjunk neki különféle és kifogástalan takarmányt kis adagokban s egy kevés konyhasóval. E mellett $\frac{1}{2}$ —1 kg. glaubersót is tehetünk eléje nyalásra s ezt minden nyolcz napban ismételtelhetjük. Utólagos gyógyításra ajánlhatni apróra vagdalt tormát zabbal vagy szeccskával vegyítve. De gyakran megesik, hogy valami más okból nem akar a ló enni, ha péld. a takarmány rossz vagy pedig a szájban némi helyi bajok fordulnak elő, péld. a nyelvnek valami bántalma, inydaganat, üres fogak stb., miért is ezen körülményre is kellő tekintettel kell lenni. A szarvasmarha étvágytalansága ellen következő szer ajánlható: Egy maroknyi köménymagot öntsünk le 2 liter forró sörrel, takarjuk ezt be, s miután egy darabig állott, öntsük a folyadékot egy szűrő-ruhán keresztül, hogy a mag külön váljék belőle. Ebből a folyadékból, és pedig melegen, minden három órában egy harmadrészt adjunk a marhának. (Gy. M.)

— Lóistállók kövezete. Mint a Landwirt. Zeitung értesít, legjobb a lóállásokba semmiféle kövezetet nem használni. Mintegy 20 éve, így írja egy idős tapasztalt gazda, hogy eltávolította igás lovai istállójából a terméskő kövezetet s 9 éve még a fagerendákat is a kocsis hátsólovak istállójából. A lovak azóta fehér homokon állnak, mely mintegy két lábnyi réteget képez és minden tavasszal meg lesz ujtva, midőn is az elhasznált homok a rétekre vitetik ki, hol jó fűképző anyagul szolgál. Mellesleg megjegyzi, hogy birkaaklaiban hasonló eljárást alkalmazott. Ezen homokalj, úgy a birtokosra, valamint a lóra nézve nagy előnyökkel bír; először is a ló puha és hűs anyagon áll, mely az inak, csontok, valamint a patára nézve is jó hatása. Másodszor az ily aljon patatörések, továbbá csont és patasérülések, mely öreg használt lovaknál más kövezett istállókban vajmi gyakori, soha sem fordulnak elő. Harmadszor az istálló levegője tisztán tartható, mivel csak néhány taliga homok szükséges a talaj vékonyan való behintésére, hetenkint egyszer, mi által a kipárolgás megakadályoztatik. Negyedszer, az ily talajon álló lovak kevesebb patkolási költséget is igényelnek, főképp télen, midőn a lovak hosszú éjjeleken keresztül néha naponkint 15—16 órát is állnak, éles sarkvasakkal ellátott patkóval. Ötödször nyer az ember a kivitt homok által igen jó rétrágyát. Hatodszor megtakarítja a gazda a kövezet vagy gerendázat kijavítási költségeit, a homok ki- és betakarítási költségei busásan lesznek a jó rétrágyával fedezve már azért is, mivel semmi trágyalé veszendőbe nem megy. Egyetlen hátrányát lehetne felhozni s ez abban áll, hogy a lovak benne könnyen gödröket ásnak, erről azonban leszoktathatók. (G. L.)

* * *

— Évelő növények átültetése száraz időben. Csináljuk meg először az ültetéshez szükséges lyukakat, töltjük meg vízzel, azután pedig száraz földdel, a melybe a növényt beállítottuk; a talaj felületét szinte száraz földdel fedjük be. Ily módon a növények több hétig jól eltartanak, mert a

szárazföld a szomszédos nedvességből eleget szív a gyökerekhez, mi által a földnek oly ártalmas összeülése elkerülte. Ha a növényeket meg kell öntözni, az öntözés után mindig száraz földet kell tövükre hinteni. (M. K.)

* * *

— A ribiszke- és egresbokrok on levő hernyókat legzélszerűbben timsó-vízzel lehet elpusztítani. Igen gyakori az az eset, hogy e bokrokat a hernyók egészen kopaszra lerágnak, az ajánlott szer pedig oly olcsón könnyen alkalmazható, hogy érdemes vele kísérletet tenni. Az eljárás úgy történik, hogy 0.2 kgm. timsót forró vízben feloldunk, az egészet 20 liter vízzel felhígítjuk s ezzel öntözzük a bokrokat. Egy ily kísérlet alkalmával a hernyók már a második öntözés után elpusztultak. Hasonló sikerrel lehet e szerrel más élősdiek, pl. levéltetvek ellen használni. (M. F.)

Üzleti szemle.

Marha- és sertésvásárok jegyzései.

Budapesti marhavásár jun. 11-én. Összes felhajtás 2392 db. nagy és apró marha. — Ebből eladatott 24 db. bika, 944 db. ökör, 400 db. vágó tehén, 106 db. fejős tehén, 73 db. bival, 799 db. borju, 6 db. bárány, — db. juh. Árak: bika darabonként 100—250 frt, ökör páronként 190—390 frt, vágó tehén páronként 150—240 frt, fejős tehén darabonként 90—190 frt, bival páronként 125—260 frt, borju darabonként 8—30 frt, bárány páronként — — forint, juh páronként — — frt. Húsarak 100 kilonként: ökörhús 52—55 frt, tehénhús 51—54 frt, borjuhús 55—60 frt, bivalhús 47—52 frt.

Pozsonyi marhavásár június 15-én. Összes felhajtás 1499 darab, és pedig 1141 darab magyar, 212 darab lengyel és 146 darab német fajta. Árak 100 kilonként: magyar hizó 55—61 $\frac{1}{2}$ frt, lengyel 54—58 frt, német 54—62 frt, tehén — — frt, bika — — frt, bival — — frt. Lábán darabonként — — frtot fizettek.

Bécsi marhavásár június 15-én. Összes felhajtás 2475 drb és pedig 615 drb. magyar, 1205 drb. lengyel és 655 drb. német fajta. Árak 100 kilonként: magyar hizó 53—62 frt, lengyel 50—58 frt, német 54—63 frt, tehén — — frt, bika — — frt, bival — — frt. Lábán darabonként — — frtot fizettek.

Kőbányai sertésvásár június 12-én. (Az első magyar sertéshizláló és kölcsönelőlegelő részvénytársaság jelentése.) A nagy készletek mellett még mindig csakis a bel-földi fogyasztásra lévén utalva e miatt az e heti üzlet lanyhult és az árak csökkentek.

Heti átlag árak: magyar vál. áru 260—320 klgr. nehéz 39 $\frac{1}{2}$ —40 krral, 180—240 klgr. nehezek 40—40 $\frac{1}{2}$ kr. Öreg 300 klgr. túli nehéz 34—36 kr, vidéki sertés 39—41 kr. Transitóban: szerbiai 38—41 kr., románia 37 $\frac{1}{2}$ —40 $\frac{1}{2}$ kr, tuskés — krral tiszta kilogrammonként. Összes felhajtás: 7879 darab, összes elhajtás 7475 drb.

Bécsi sertés vásár jun. 9-én. Összes felhajtás 7310 drb. és pedig 1535 drb. nehéz, 2262 drb. középnehéz és 3513 drb. süldő. Árak 100 kilónként: nehéz 37—37 frt, középnehéz 33—35 frt, süldő 34—43 frt; szalonna és zsír 43—47 frt.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

A

magyar gazdatisztek és erdészek segélyegyesülete

ajánlja a t. cz. földbirtokos és bérlő uraknak állás-közvetítő-osztályánál bejelentett tagjait elhelyezésre. Az ez ügyben való felvilágosítások díjmentesek. Ügyvezetői iroda: Budapest, papnövelde-utca 6. szám alatt.

Krocsák G. Emil,
e. ügyvezető.

(24—52.)

(3.)

(1.) Tetemesen leszállított gyári árak mellett. (24—52.)

Szerelő-műhely vízvezetékek kútak s berendezésére.

Kivánatra árlapok és költségvetések bérmentve küldetnek.

PIACZI ÁRAK.

A heti vásár		Gabona mérték	tisztá buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	török-buza	100 kilo		1 köb-meter tűzifa	1 kilo marhahús	
helye	napja								széna	szalma			
k r a j e z á r o k b a n													
Bécs	junius	13	metermázsa	955	—	798	830	735	700	—	—	—	
Budapest	junius	13	"	885	—	710	640	670	635	—	—	—	
Balászfalva	junius	11	hektoliter	600	425	—	—	275	450	—	—	180	40
Brassó	május	22	"	680	380	370	380	260	390	360	175	240	44
Deés	junius	2	"	720	620	520	480	420	480	680	280	320	40
Gyula-Fehérvár	junius	13	"	640	665	470	—	—	475	350	135	260	46
Kézdi-Vásárhely	junius	11	"	680	535	540	420	250	440	400	100	300	40
Kolozsvár	junius	11	metermázsa	860	—	660	—	640	620	450	200	300	48
Maros-Vásárhely	április	2	metermázsa	700	560	600	—	480	530	350	150	300	46
Nagy-Szeben	junius	12	hektoliter	620	500	390	—	260	450	210	150	300	44—46
Nagy-Várad	junius	9	"	603	518	480	380	290	452	380	180	1400	48
Sepsi-Szent-György	junius	15	"	700	650	430	300	230	390	300	120	170	44
Szász-Régen	junius	11	"	660	640	500	—	300	550	750	400	260	40
Torda	junius	13	"	650	450	450	500	250	500	300	20	250	44